

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

EXPUNERE DE MOTIVE

CONSIDERAȚII GENERALE

Legea 198/2023 a învățământului preuniversitar a intrat în vigoare la data de 3 septembrie 2023. În capitolul 8, Drepturile și obligațiile beneficiarilor sistemului de învățământ, Secțiunea 4 este dedicată bursei elevilor. Legea statuează tipurile de burse care sunt acordate elevilor și o parte din condițiile pe care aceștia trebuie să le îndeplinească pentru a beneficia de ele. Bursele acordate elevilor de la bugetul de stat sunt de mai multe tipuri: de merit, tehnologică, socială, de excelență olimpică internațională și națională, de reintegrare a mamelor minore.

În ce privește valoarea acestora, legea folosește mai multe expresii: “cuantumul minim al bursei” în cazul bursei de merit, tehnologică și socială, “cuantumul lunar” pentru bursele de excelență olimpică și simplu, “cuantumul” pentru bursele de reintegrare a mamelor minore. Totodată, în mod excepțional, în anul școlar 2023-2024, cuantumul minim al bursei este fixat prin alin. (3) al art. 108, urmând ca, din anul școlar 2024-2025, cuantumul minim al bursei să fie stabilit prin ordin al ministrului educației, la propunerea Consiliului Național pentru Finanțarea Învățământului Preuniversitar. Cuantumul lunar, caracteristic bursei de excelență olimpică, este stabilit prin lege ca procent din salariul minim brut pe țară garantat în plată la momentul acordării. Bursa de reintegrare a mamelor minore este fixată la 700 de lei.

În elaborarea legislației subsecvente, expresia “cuantumul minim al bursei” se dovedește a fi una imprecisă. Metodologia-Cadru de acordare a bursei aprobată prin ordin al ministrului educației prevede o formulă prin care se ajunge ca elevii să nu beneficieze în nicio lună de școală de ceea ce în lege este prevăzut drept “cuantumul minim”, prin scăderi proporționale în funcție de numărul de zile de vacanță din fiecare lună.

Legea prevede la art.108, alin. (12), lit. a) că *bursele de merit pentru minimum 30% din elevii din fiecare clasă de gimnaziu și liceu dintr-o unitate de învățământ preuniversitar, cu respectarea criteriilor și condițiilor stabilite prin metodologia-cadru;*

Prevederea reprezintă o inovație întrucât până în anul școlar 2022-2023, bursele de merit nu țineau seama de contextul în care elevii au obținut notele. În lipsa unor standarde de evaluare la nivel național, medii egale puteau să reprezinte elevi cu performanțe educaționale diferite sau, echivalent, elevi cu performanțe asemănătoare la învățatură obțineau medii anuale diferite în funcție de unitatea de învățământ sau chiar în funcție de clasă în cadrul aceleiași unități de învățământ.

Prin urmare, apreciem că, în vederea stimulării performanței, noua viziune asupra bursei “de merit” reprezintă mai corect starea actuală a învățământului românesc și reflectă o nevoie de a readuce echitatea în sistemul de educație.

Pe de altă parte, primele luni de acordare a bursei de merit din anul școlar 2023-2024 au scos în evidență situații în care elevi care au obținut note mici la Evaluarea Națională, chiar sub nota 2, primesc bursă de merit întrucât se califică între primii 30% dintre elevii din clasa din care fac parte. Acest fapt a fost de natură să atragă atenția publicului asupra acestor cazuri, să facă o publicitate nedorită unor copii și să incite la comparații cu cazuri de elevi cu note mari care nu primesc bursă de merit. Este o situație care se întâlnește doar în cazul clasei a IX-a și în special în licee tehnologice.

Ministerul Educației a stabilit în Metodologia-Cadru de acordare a bursei că procentul de minimum 30% din fiecare clasă se obține prin ordonarea în funcție de notele de la Evaluarea Națională. Experiențe triste din anii anteriori, precum “fenomenul Brăila”, demonstrează că examenul de Evaluare Națională, singurul standardizat la nivel național, nefiind practic obligatoriu, este ocolit de mulți elevi. În aceste condiții devine mai evident “meritul” unui elev care, în ciuda unui nivel scăzut de pregătire, s-a prezentat la examen și a abordat cu succes unul sau mai multe puncte în comparație cu ceilalți 70% dintre colegii săi de clasa IX-a, care nu au participat la examen.

Apreciem că acordarea bursei pentru un anumit procent dintre elevii unei clase este o măsură corectă, de natură să încurajeze participarea la examene a școlărilor care nu au beneficiat de cele mai bune condiții de pregătire. Totodată, luând act de reacția publică de consternare a unei părți a societății, am constatat că majoritatea contestațiilor nu privesc direct principiul de acordare a bursei de merit ci vizează mai degrabă simpla denumire a acesteia, în funcție de aprecieri subiective ale “meritului”.

Într-o mai mică măsură, dar după un raționament asemănător, a fost interpretat greșit de public sensul cuvântului “bursă” de la alin. 19, “*Mamele minore reintegrate într-o unitate de învățământ beneficiază de o bursă lunară în cuantum de 700 de lei, pe perioada desfășurării activităților didactice, cu condiția frecventării orelor de curs.*” Într-o largă accepțiune bursa este o formă de premiere, deși, evident, în cazul mamelor minore, vorbim de un sprijin pentru reintegrarea acestor copii în sistemul de învățământ, iar România este pe primul loc în UE la nașterile în rândul mamelor cu vârste mai mici de 15 ani.

CUPRINSUL MOTIVĂRII

Motivul emiterii actului normativ

Se impune o intervenție normativă pe două direcții:

1. Stabilirea fără echivoc că bursele, în general, și implicit expresia “cuantumul minim al bursei” se referă la o sumă fixă care se acordă elevilor pentru fiecare lună de școală, cu excepția vacanței

dintre doi ani școlari. Măsura este necesară pentru a evita calculele lunare ale cuantumului unor burse, în funcție de zilele de vacanță din luna respectivă, și astfel se reduce birocrăția. În același timp, se creează un cadru predictibil pentru beneficiari, care vor ști de la începutul anului școlar că vor primi aceeași sumă în fiecare luna începând din septembrie și până în luna iunie. De remarcat că, în acest moment, organizarea pe module a anilor școlari include și o vacanță mobilă, la alegerea școlii, în lunile februarie-martie, ceea ce influențează direct valoarea bursei pe care o primesc elevii.

Excepție de la regula propusă fac bursele sociale care sunt acordate și pe perioada vacanței de vară.

2. Revizuirea denumirilor unor tipuri de burse care, în spațiul public, au dat naștere la controverse prin raportare la principii vechi de acordare a bursei de merit. Chiar dacă interpretarea “meritului” este una subiectivă, având în vedere schimbarea de viziune propusă de noua lege a învățământului preuniversitar, considerăm că este de datoria legiuitorului să evite confuziile care pot fi generate de expresii consacrate în alt context. În același spirit se impune precizarea că bursele acordate mamelor minore reprezintă o formă de sprijin.

Impactul socioeconomic

Modificările propuse sunt de natură să consacre în societate noua politică a statului privind sprijinirea performanței elevilor prin raportare la mediul din care aceștia provin pentru a stimula fiecare colectiv de elevi să frecventeze școala și să își dea silința să învețe cât mai bine.

Forma propusă rezolvă controversele iscate în spațiul public cu privire la interpretarea diferită a “meritului”, în lipsa unor standarde eficiente la nivel național. Totodată, prin menținerea principiului de fond enunțat la art. 108, cu care toate partidele politice au fost de acord în aprilie-mai 2023, la dezbaterile din cadrul Comisiilor pentru învățământ ale celor două camere ale Parlamentului, se promovează echitatea în sistemul național de învățământ.

Măsura prin care, începând cu anul școlar 2024-2025, valoarea bursei nu se mai schimbă de la o lună la alta în funcție de vacanțe, conduce la debirocratizare în unitățile de învățământ și la predictibilitate în bugetele familiilor beneficiarilor.

Impactul financiar/Impactul asupra mediului juridic

Intervenția legislativă propusă nu are impact financiar și nu are impact asupra mediului juridic.

Consultările derulate în vederea elaborării proiectului de act normativ

În elaborarea soluției propuse s-a ținut seama de opiniile specialiștilor exprimate în dezbaterile organizată de Ministerul Educației la data de 31 august 2023 precum și de cele exprimate ulterior aplicării metodologiei.

Măsurile de implementare la nivelul administrației publice centrale

Intervenția normativă reclamă actualizarea Metodologiei-Cadru de acordare a burselor elaborată de Ministerul Educației.

Soluția legislativă

Se are în vedere modificarea art. 108 din Legea 198/2023 a învățământului preuniversitar urmărind redenumirea "bursei de merit" în "bursă de studiu" și adăugarea mențiunii "de sprijin" (alin. 19) în cazul burselor cu o pregnantă componentă socială acordate pentru reintegrarea mamelor minore. Totodată, la alin. 1 al aceluiași articol, se introduce precizarea că bursele se acordă pe tot parcursul anului școlar, cu excepția perioadei de vacanță dintre doi ani școlari.

CONCLUZII

Necesitatea intervenției legislative izvorăște dintr-o serie de controverse apărute în spațiul public odată cu aplicarea Legii 198/2024 a învățământului preuniversitar și a principiilor noi de acordare a burselor elevilor. Totodată, în forma actuală a legii, relația dintre numărul de zile de școală dintr-o lună și valoarea bursei pe care o primește un elev în luna respectivă conduce la numeroase calcule contabile care ar putea fi ușor evitate dacă expresia "quantumul minim al bursei" ar avea sensul ei primar, acela de sumă minimă pe care o primește beneficiarul. Astfel, propunerea legislativă are o dublă funcție, de precizare și de optimizare.

În considerarea tuturor aspectelor menționate, vă supunem spre dezbateră și adoptare prezenta propunere legislativă.

MIFTODE MARIUS ANDREI

BENISA-ELENA NEAGU

FILIP HAVARNEANU

ADINA SAFIUTA

BUNICA SORUȚA-MONICA

PALADUS ȘTEFAN

AMBROSIE-IRINEU DARĂU

